

Handelshögskolan i Stockholm
Nationalekonomiska institutionen
Magisteruppsats inom Internationell ekonomi
September, 2006

Vilka konsekvenser har Lex Uggla för fåmansbolag och deras ägare?

-En studie av 50 företag i Stockholm.

Abstract

This thesis analyzes the consequences of “Lex Uggla” – a law concerning the boundaries between firm and individual with respect to wealth taxation – for small businesses, with more than 3 million SEK in over-liquidity. There are two main findings of this thesis. Firstly, the wealth taxation of non-operational assets seems to be an inefficient tax which costs the Swedish welfare system much more than it generates. Secondly, the change in actions among entrepreneurs following the extensive news coverage following the tax authority’s charges against the company of the well-known artist, Magnus Uggla (hence “Lex Uggla”) illustrates that neither changes of rules nor new applications of rules is necessarily sufficient for an agent to change course of action. Rather, action is limited by the information every agent has about his/hers constraints and ultimately it is this information that decides whether an agent behaves differently or not. The Lex Uggla scenario is a good illustration of informational asymmetries as described in the theory of rational expectations.

Författare: Ann Marie Karlsson
Anna Wiger
Handledare: Jesper Roine

Vi vill tacka:

Alla företagsledare som tog sig tid att svara på vår enkät

Alla som har engagerat sig för att hjälpa oss med vår undersökning och vår uppsats:

Jesper Roine, handledare, Handelshögskolan i Stockholm

Johan Kreibergs, chefekonom, Företagarna

Cecilia Gunne, skattejurist, Burenstam & Partners

m.fl.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Introduktion	4
2. Bakgrund	5
3. Teorin om rationella förväntningar	7
4. Data och tillkortakommanden	9
4.1 Population, urval och tillkortakommanden	9
4.2 Deskriptiv statistik	11
5. Resultat	14
5.1 Tidslinje	14
5.2 Företagens agerande	16
6. Analys	22
7. Slutsatser	26
Referenser	27
8 Appendix	29
Appendix 1- Förmögenhetsskatt och beskattning av fåmansbolag	29
Appendix 2- Företagens agerande	30
Appendix 2a- Företagens merkostnader	30
Appendix 2b- Lönekostnader	31
Appendix 2c- Konsekvenser för anställda	32
Appendix 2d- Regressioner	32
Appendix 3 - Övriga enkätsvar	33

1. Introduktion

Enlig lagen om statlig förmögenhetsskatt (SFL 1997:323) är företags rörelsefrämmande tillgångar förmögenhetsskattepliktiga. Denna avdelning har blivit särskilt omdiskuterad och debatterad sedan hösten 2005. Under året 2004 genomförde Skatteverket en riktad kontroll mot 115 företag i Stockholm vars syfte var att identifiera företag med stora likvida tillgångar och pröva om dessa tillgångar var rörelsefrämmande och därmed förmögenhetsskattepliktiga. Ett av de företag som granskades var artisten Magnus Ugglas företag Uggly Music. Kammarrätten i Stockholm ansåg att 14,3 mkr av de tillgångar som fanns i Ugglas onoterade aktiebolag inte fyllde något investeringsbehov vilket resulterade i att tillgångarna ansågs vara rörelsefrämmande. Magnus Uggle tvingades därför deklarerar för ett förmögenhetsvärde, om 14,3 mkr, på sina onoterade aktier i Uggly Music. Domen fastställdes i augusti 2005 och kort därefter myntades uttrycket Lex Uggle i en artikel som publicerades av Dagens Industri den 19 september 2005.

Före 19/9 2005 var företagare generellt sett ovetande om att de enligt lag skulle deklarerar sin förmögenhet i form av överlikviditet i bolag. Efter 19/9 2005 har företagare på ett helt nytt sätt kunnat tillägna sig information om förmögenhetsbeskattning av fåmansbolag, exempelvis har 224 artiklar publicerats rörande Lex Uggle (LU)¹. Den ökade uppmärksamheten har bidragit till att företagare, enligt vår enkätundersökning, vidtagit åtgärder i betydligt större skala för att undvika förmögenhetsskatten. Skatteverket har för första gången publicerat riktlinjer för hur överlikviditet ska deklarerar och politikerna har försökt blidka opinionen genom att avskaffa straffavgift samt förmögenhetsskatt på latent skatteskuld i bolagen.

Företagens, Skatteverkets och lagstiftarens agerande före och efter 19/9 2005 är tydliga exempel på framåtblickande beteende. Enligt teorin om rationella förväntningar innebär framåtblickande beteende att agenter agerar rationellt utifrån förutsättningar och tillgänglig information. Teorin förutsätter inte att agenter är perfekt informerade utan att de utifrån sin tillgängliga information agerar nyttomaximerande, d v s rationellt. Agenten kan ändra sitt beteende om tillgänglig information eller andra förutsättningar för agentens beslut, förändras.

¹ Enligt sökning och analys av artiklar med orden "Lex And Uggle" i Affärsdatas arkiv för perioden 19/9 2005 tom 30/4 2006.

Syftet med denna uppsats är att med stöd av teorin om rationella förväntningar exemplifiera betydelsen av information för agents ändrade beteenden. Exemplet som ges är det speciella händelseförloppet i samband med uppståndelsen kring Lex Uggla (LU). Syftet är också att undersöka vilka konsekvenser LU har lett till för företagare i riskzonen samt att göra en enkel samhällsekonomisk kalkyl för Stockholms län.

Resterade delar av uppsatsen är organiserade enligt följande; sektion 2 beskriver den rättsliga bakgrunden samt Skatteverkets tillämpning av LU. Sektion 3 beskriver teorin om rationella förväntningar och mer specifikt innebörden av framåtblickande beteende. Sektion 4 diskuterar populationen, urvalet och dess tillkortakommanden samt presenterar deskriptiv statistik. Sektion 5 presenterar tidslinjer för händelseförloppet kring LU samt redovisar resultaten från en enkätundersökning med företagare i riskzonen. I sektion 6 görs en analys av resultaten från tidigare sektioner. Sektion 7 presenterar våra slutsatser.

2. Bakgrund

Den rättsliga grunden för "Lex Uggla" finns i lagen om statlig förmögenhetsskatt (SFL) och inkomstskattelagen (IL). I den nya lagen om förmögenhetsskatt (1997:323) är näringsstillgångar helt befriade från förmögenhetsbeskattning. Med näringsstillgångar avses lös och fast egendom som av den skatteskyldige används i näringsverksamhet. I debatten kring Lex Uggla används ofta uttrycket "arbetande kapital". Ett av de viktigaste motiven för särbehandlingen är att investeringar i sådana tillgångar i allmänhet är låsta för lång tid och därmed inte kan frigöras lätt vid behov och därför inte kan jämföras med andra placeringar av sparmedel. Ett annat argument är att förmögenhetsskatt på arbetande kapital utgör en extra skatt på produktionen. Av IL 24 § 2 kap (1999:1229) framgår att tillgångar i rörelse är innehav av kontanta medel, värdepapper och liknande tillgångar som innehas som ett led i rörelsen. Se Engman (2006) för en närmare redogörelse av särbehandling av tillgångar i näringsverksamhet.

Hur gränsdragningen görs mellan tillgångar som anses innehas som ett led i rörelse (arbetande kapital) respektive rörelsefrämmande kapital behandlas inte uttryckligen i lagtext eller förarbeten. Något avgörande från regeringsrätten finns inte heller. Gränsdragningen verkar istället grunda sig på en upphävd anvisning från dåvarande Riksskatteverket. Ur anvisningen RSV Dt (1991:31) från Riksskatteverket framgår hur otydlig gränsdragningen mellan rörelsefrämmande och arbetande tillgångar är. "Som rörelsefrämmande poster räknas tillgångar och skulder som inte kan antas ha ett naturligt samband med eller som inte varit direkt föranledda av den bedrivna verksamheten" (Engman, 2006).

Kapitalförvaltning omfattas inte av skattefriheten, men däremot om kapitalförvaltningen ingår i näringsverksamhet anses det som näringsstillgångar och är som ovan nämnts helt befriat från förmögenhetsskatt. Likvida medel utöver vad som behövs för verksamheten räknas till skattepliktiga tillgångar (Eriksson, 2005). Aktier utgör i princip skattepliktig egendom eftersom aktiebolag inte är skattesubjekt vid förmögenhetsbeskattning. I stället anses bolagets värde ingå i aktieägarnas förmögenhet, där det representeras av aktierna i bolaget. Aktier behandlas olika vid värderingen beroende på om de är marknadsnoterade eller inte. Icke marknadsnoterade aktier värderas med ledning av bolagets substans. Dessa har endast ett förmögenhetspliktigt värde i den utsträckningen att bolaget innehar tillgångar i kapitalförvaltning (aktier och andra finansiella instrument) samt överskott av likvida medel. Marknadsnoterade aktier som är registrerade på A-listan värderas med utgångspunkt i aktiernas marknadsvärde.² Övriga marknadsnoterade aktier utgör inte skattepliktig egendom oavsett om bolagets tillgångar är näringsbetingade eller ingår i kapitalförvaltning. Därmed är O-listade aktier samt aktier på andra listor skattefria. Anledningen till att aktierna på A-listan är skattepliktiga men inte övriga marknadsnoterade aktier är att investeringar i aktier noterade på A-listan jämföras med annat sparande medan investeringar i övriga marknadsnoterade aktier anses mer jämförbara med mer riskfyllda direktinvesteringar i näringsverksamhet (Eriksson, 2005). Se *Appendix 1* för ytterligare beskrivning av förmögenhetsskatten.

Enligt Skatteverkets egna riktlinjer, som publicerades för första gången 16/3 2006, saknar det betydelse om medlen motsvarar ansamlade vinstmedel eller har tillskjutits av ägaren. Ett av nyckeltalen Skatteverket har använt sig utav under den riktade kontrollen är kassalikviditet. Kassalikviditet beräknas som omsättningstillgångarnas förhållande till kortfristiga skulder. Kassalikviditeten bör vara minst 100 procent för att betalningsredskapen skall kunna anses vara godtagbar. Skatteverket anser att frågan om överlikviditet aktualiseras först om kassalikviditeten överstiger 200 procent. Mindre innehav av finansiella tillgångar bör inte föranleda en förmögenhetsbeskattning. Om bolaget bedriver rörelse i mer än obetydlig omfattning kan man vanligtvis förutsätta att finansiella tillgångar under 500 000 kr innehas som ett led i den bedrivna rörelsen (Skatteverket, 2006).

Under Skatteverkets så kallade riktade kontroller granskades 115 företag. Skatteverket misstänkte att likvida tillgångar i bolagen var förtäckt förmögenhet och därmed inte nödvändig för den bedrivna verksamheten. Cirka hälften av dessa företagsägare blev senare upptaxerade för att de ansågs ha likvida tillgångar som var onormalt stora och därmed skulle räknas som rörelsefrämmande. Under kontrollen tillämpade Skatteverket i huvudsak följande mönster:

² Skatteplikten begränsas till 80 procent av det noterade värdet vid utgången av året.

1. Aktiebolag med hög likviditet identifieras
2. Relationen mellan rörelsekapital och rörelsefrämmande kapital fastställs
3. Bedömer Skatteverket att rörelsekapitalet är för högt och inte behövligt i aktiebolagets löpande verksamhet definieras det som rörelsefrämmande och överlikviditet anses föreligga.
4. Bevisbördan ligger hos ägaren. Det presumeras att den huvudsakliga anledningen till överlikviditet i aktiebolaget är hänförlig till ägarens intresse att minska sin egen förmögenhetsskatt, om motsatsen inte kan bevisas av ägaren genom skriftlig dokumentation av investeringsplaner eller liknande.
5. Godtar inte skatteverket denna bevisning upptaxeras ägaren på överlikviditeten (Fast, 2006).

Sammanfattningsvis är gränsdragningen mellan rörelsefrämmande och arbetande tillgångar flytande, både i lagtexten och i Skatteverkets tillämpning. Skatteverkets riktlinjer tydliggör hur överlikviditet ska deklarerars samt definierar överlikviditet. Riktlinjerna minskar lagens otydlighet samt dess utrymme för subjektiva tolkningar vilket, enligt vår enkätundersökning (se sektion 5.2), lett till ökat agerande för att söka undvika skatten bland berörda företagare. Hur förväntningarna och således agerandet hos företagen har ändrats studeras mot bakgrund av teorin om rationella förväntningar, och mer specifikt, hur förväntningarna beror på mängden information de individuella företagen har tillägnat sig. Teorin om rationella förväntningar beskrivs mer ingående i sektion (3) nedan.

3. Teorin om rationella förväntningar

Syftet med detta avsnitt är att beskriva teorin om rationella förväntningar, för att i sektion 5 och 6 kunna exemplifiera teorins syn på hur förväntningar bestämmer individers beslut. I denna sektion diskuteras också teorins syn på när tidpunkter, för infallande av förändrat beteende till följd av att agenter är framåtblickande, kan förväntas inträffa.

Rationella förväntningar vilar på det nationalekonomiska standardantagandet att individer är nyttomaximerande, d.v.s. rationella. Det som var revolutionerande med denna teori var alltså inte rationalitetens vara eller icke vara, utan snarare att individernas individuella nyttomaximeringsfunktioner bestäms utifrån de förutsättningar lagar, normer och politisk

styrning medger, samt utifrån den mängd information individen har tillägnat sig (individen förutsätts inte vara perfekt informerad). De förutsättningar och den information som individen har tillägnat sig skapar de förväntningar utifrån vilka individen agerar rationellt. Således, förändringar i förutsättningarna för beslutsekvationer leder till förändringar i individens beslutsekvation och individen ändrar sitt beteende. Även när individen skaffar sig mer information om ett visst problem kan ekvationen förändras och individen ändrar därmed sitt beteende. (Lucas och Sargent 1979).

Det mest kända exemplet där rationella förväntningar har tillämpats är inflationsstyrningen där inflationen är ett resultat av befolkningens samlade förväntningar och beslutsfattarens annonserade inflationsmål. Om individer kan förvänta sig att beslutsfattare uppträder tidsinkonsekvent (*time inconsistent*) d.v.s. att de trots utfärdade löften att t.ex. driva en låginflationspolitik senare kan frestas att bryta mot detta med en högre inflation som konsekvens, så kommer individer med rationella förväntningar att förutse detta och agera som om inflationen kommer att bli högre än vad som utlovats. I avsaknad av en så kallad *commitment mechanism* som tvingar dem att hålla sig till det låga inflationsmål de uppgett kommer utfästelser om låg inflationspolitik att sakna trovärdighet och ekonomin träder in i en negativ trovärdighetsspiral som är svår att bryta. Ett sätt att lösa problemet (genom att skapa en *commitment mechanism*) är att göra centralbanken helt oberoende av sittande regering. I många länder är deras enda uppgift därför att hålla inflationsmålet med hjälp av räntan. För en närmare redogörelse se Lucas, R. E. Jr. och Sargent, T. J. "After Keynesian Macroeconomics (1979)".

I samband med andra typer av reformer och lagstiftning beräknas kostnader och besparingar dock fortfarande baserat på befolkningens tidigare beteenden och ekonomins tidigare utveckling (Roine 1997). Bevisligen har det varit svårt för politiker och deras staber att förstå att nya regler innebär nya förutsättningar och ny information för individer vilket leder till att individerna ändrar beteende. Det nya agerandet, till följd av att individer är framåtblickande, leder i sin tur till att utfallet av reformer inte blir det avsedda och kalkylerade.

Inom teorin om rationella förväntningar analyseras också när agenter ändrar beteende. Tidpunkter som analyseras för ändrat beteende är *före* att beslut trätt i kraft, d.v.s. när det fortfarande är osäkert vad som kommer beslutas samt *gradvis* förändrat beteende *efter* det att förslag lagts fram och beslut om förändring trätt i kraft. Oavsett om beteenden ändras före eller efter ett beslut trätt i kraft blir reformens utfall inte nödvändigtvis det avsedda.

Tidpunkter för beteenden och händelser i samband med Lex Uggla skiljer sig från den normalt studerade tidpunkten för infallandet av förändrat beteende. Ovan beskrevs att beteenden antingen kan ändras gradvis efter att beslut trätt i kraft eller före beslutet trätt i kraft. I fallet LU

ändrades beteenden visserligen efter att SFL återinförts men först *långt efter* återinförandet, mer om detta i sektion 5.

4. Data och tillkortakommanden

4.1 Population, urval och tillkortakommanden

För att analysera företags agerande med avseende på händelserna kring Lex Uggla har vi valt att studera alla företag med överlikviditet i Stockholms län. Populationen av alla företag i riskzonen för LU är okänd eftersom det inte finns någon allmänt tillgänglig statistik som aggregerar företagens privata förmögenhet och deras överlikviditet i företag. Dessutom är gränsdragningen för överlikviditet ej tydligt definierad i lagtexten, som tidigare påpekats i sektion 2. Baskriteriet, överlikviditet på mer än tre mkr, är ett nödvändigt kriterium för att garanterat samla alla företagare som enbart genom förmögenheten de innehar i bolaget och oavsett civilstånd ligger i riskzonen för LU. Baskriteriet är nödvändigt men inte tillräckligt för att säga att samtliga företag i populationen som baskriteriet genererar, ligger i farozonen för LU. Ett nödvändigt delkriterium, givet baskriteriet, för att företagen ska ligga i den absoluta riskzonen är att företagen har en enskild ägare. Delkriteriet är imperfekt i det avseendet att det leder till att en del företag som egentligen tillhör den önskade undersökningspopulationen sällas bort, men nödvändigt för att kunna genomföra en undersökning. De företag som sällas bort p.g.a delkriteriet, men som egentligen tillhör undersökningspopulationen är de företag som har fler ägare än en, men vars likviditet väsentligt överstiger 3 miljoner och därför kan ligga i riskzonen för Lex Uggla. Delkriteriet är också nödvändigt för att erhålla ett urval med hög relevansnivå samt att kunna genomföra en skattning av den definierade populationen.

Populationen av de företag i Stockholm som är i riskzonen för Lex Uggla som uppfyller baskriteriet (överlikviditet 3 miljoner) uppskattas till 1300. Av dessa specialstuderas 152 företag och det visar sig att 43 bolag inte uppfyller delkriteriet om en enskild ägare. P.g.a detta övertäkningsfel skattas således populationen till $1300 \cdot 0.703 = 914$ företag³. Telefonkontakt med samtliga inom urvalet resulterar i responser från intervjupersonerna enligt *Tabell 1* nedan.

³ Trots upprepade försök var 7 bolag ej kontaktbara. Vi antar att dessa fördelar sig lika mellan företag som skall vara med i populationen och inte, därför påverkas inte populationsuppskattningen.

Tabell 1. Responser från företagare vid första intervju.

	Antal	Andel
<i>Totalt urval</i>	152	100%
Vill svara på enkäten	69	45%
Vill inte svara på enkäten	33	22%
Uppfyller ej delkriterium	43	28%
Ej kontaktbara	7	5%

Det aktuella urvalet som uppfyller samtliga kriterier och har varit kontaktbara uppgår till 102 företag. Av de 102 företag som kontaktats per telefon har 33 företag valt att inte delta i undersökningen. Av de 69 företag som uppgav att de ville svara på enkäten svarade *de facto* 50 stycken vilket implicerar ett totalt bortfall om 52 företag. De främsta orsakerna till varför företag valde att inte delta i undersökningen uppgavs vara tidsbrist och okunskap. En annan orsak var att företagen själva inte ansåg sig ligga i farozonen för Lex Uggla och därför inte ansåg sig kunna vara behjälpliga vid undersökningen. Dessa skillnader kan tänkas vara korrelerade med undersökningsvariablerna vilket gör det rimligt att anta att bortfallet givit en snedvridning. Risker att det skulle förekomma en snedvridning i urvalet är givetvis något vi måste beakta när vi drar slutsatser om den definierade populationen.

Vid bedömningen av tillförlitligheten i resultatet måste svaren analyseras med viss försiktighet då respondenten kan ha angivit ett annat svar än det sanna. Några tänkbara orsaker till detta mätfel skulle kunna vara missuppfattning av frågan, okunnighet, egenintresse samt misstanke om att anonymitetsskyddet inte skulle hålla. Vi kan konstatera att några få företag har missuppfattat en fråga och därför har samtliga berörda företag kontaktats och problemen klarats ut. Alla företag utom två som besvarat enkäten har varit negativt inställda till Lex Uggla och därför skulle det kunna finnas egenintresse i att svara strategiskt på andra frågor för att få LU att framstå som mycket dålig. I enkätsvaren finns det inget som tyder på att så skulle vara fallet. Snarare hade vi förväntat oss att t.ex. de negativa ekonomiska konsekvenserna skulle vara betydligt större än de varit. Se *Diagram 6-9*.

Sammanfattningsvis har vi en skattad population om 914 företag och ur vårt urval om 102 företag har 50 besvarat enkäten. Det stora bortfallet vållar en viss snedvridning och försiktighet i att dra slutsatser rörande populationen måste därför iakttas.

4.2 Deskriptiv statistik

De 102 företagen som utgör vårt urval har vidare analyserats med avseende på kommun, bransch, överlikviditet och omsättning för år 2004 och även år 2005 i de fall årsredovisningen inkommit.⁴ Syftet med en analys av dessa variabler är att ge en deskriptiv bild av vilken typ av företag som ingår i urvalet.

Att kommuner med hög andel förmögna personer skulle vara överrepresenterade i urvalet verkar rimligt utifrån lagstiftarens åsikt att hög likviditet är förtäckt förmögenhet. Urvalet visar dock inte någon direkt överrepresentation för de rikaste kommunerna i länet, 57 bolag finns i Stockholms stad vilket gör att resterande spridning är fragmenterad. De 5 rikaste kommunerna i länet har 13 bolag i urvalet medan de 5 fattigaste har 9 företag representerade, se Tabell 2 nedan.

Tabell 2. Antal företag i de fem rikaste respektive fem fattigaste kommunerna i Stockholms län.

<i>Fem rikaste kommunerna</i>	<i>antal</i>	<i>Fem fattigaste kommunerna</i>	<i>antal</i>
Danderyd	4	Norrtälje	2
Täby	3	Botkyrka	2
Lidingö	2	Nynäshamn	1
Nacka	2	Södertälje	3
Sollentuna	2	Haninge	1
<i>Summa rika kommuner</i>	<i>13</i>	<i>Summa fattiga kommuner</i>	<i>9</i>

Källa: Affärsdata. Rankingen av rikaste respektive fattigaste kommunerna i länet enligt statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB, 2004)

Skillnaden är därmed för liten i absoluta tal för att kunna påstå att de rikaste kommunerna är överrepresenterade.

Syftet med LU är att identifiera företag med förtäckt förmögenhet vilket skulle yttra sig i stora likvida tillgångar som inte är nödvändiga för den fortsatta verksamheten. Till följd av publiciteten kring fallet Magnus Uggle är en allmän generell föreställning att LU främst drabbar mindre konsultföretag med små investeringsmöjligheter liknande Uggle Music. Föreställningen kan tillbakavisas med stöd av vårt urval. Endast 11 bolag av 102 är i konsultbranschen, t ex advokater och revisorer, se *Tabell 3* nedan. Den största representationen finns istället i industrin, i branscherna tillverkning och partihandel med sammanlagt 24 företag. Fastighetsförvaltning och detaljhandel är två andra stora branscher. Fastigheter, industri och handel är branscher med, i förhållande till konsultbranschen, hög kapitalintensitet och investeringsbehov.

⁴ För icke-börsnoterade bolag finns möjlighet att få uppskov med att lämna in bokslutet t o m 30 juni.

Tabell 3. Antal företag inom olika branscher ur urvalet om 102 företag.

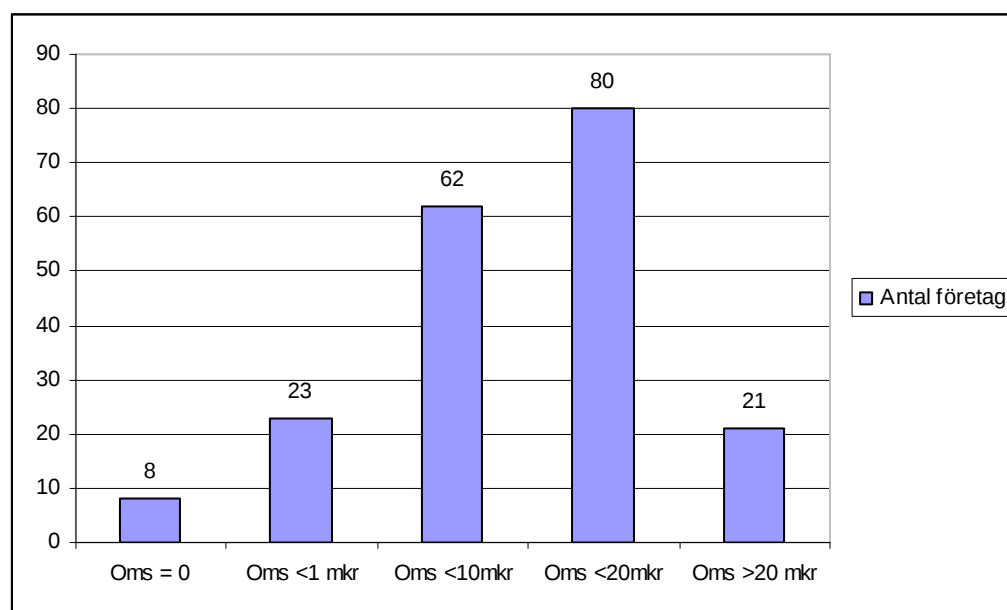
Bransch	Antal	Andel
Fastighetsförvaltning	16	16%
Partihandel	14	14%
Konsult	11	11%
Detaljhandel	10	10%
Tillverkning	10	10%
Kapitalförvaltning	4	4%
Övriga branscher	37	36%

Källa: Affärsdata och urvalda företags respektive bolagsordning enligt årsredovisning

För att undersöka företagens storlek har vi analyserat och klassificerat deras respektive omsättningsstorlek⁵. Till mikroföretag räknas företag med en omsättning på mindre än 20 miljoner kronor (mkr). Småföretag kallas de med en omsättning mellan 20 och 100 mkr. Medelstora företag har en omsättning mellan 100 och 500 mkr (EU-upplysningen 2006).

Diagram 1 visar att 80 stycken (78 %) av våra företag har en omsättning på mindre än 20 mkr vilket gör att de kan räknas till mikroföretag.

Diagram 1. Omsättning 2004 hos 102 bolag i urval för enkätundersökning.

Källa: Affärsdata

En regression visar att storleken på överlikviditeten inte påverkar benägenheten att delta i undersökningen.

$$\text{Vill svara på enkäten} = \alpha + \beta(\text{överlikviditet}) + \varepsilon$$

Den typen av bortfallsfel är följaktligen inte ett problem (se appendix Tabell A3 i Appendix 2 för summerande statistik av regressionen).

⁵ Ett annat sätt att analysera företags storlek är antal anställda.

Sammanfattningsvis, de bolag som framträder i urvalet är spridda i länet utan någon påvisbar övervikt för rika eller fattiga kommuner. Majoriteten av företag är lokaliserade i Stockholms kommun. Företagen arbetar inom spridda branscher och de största branscherna är fastighetsförvaltning och partihandel. Majoriteten av företagen kan klassas som mikroföretag med en omsättning under 20 mkr. Viljan att besvara enkäten är oberoende av överlikviditetens storlek.

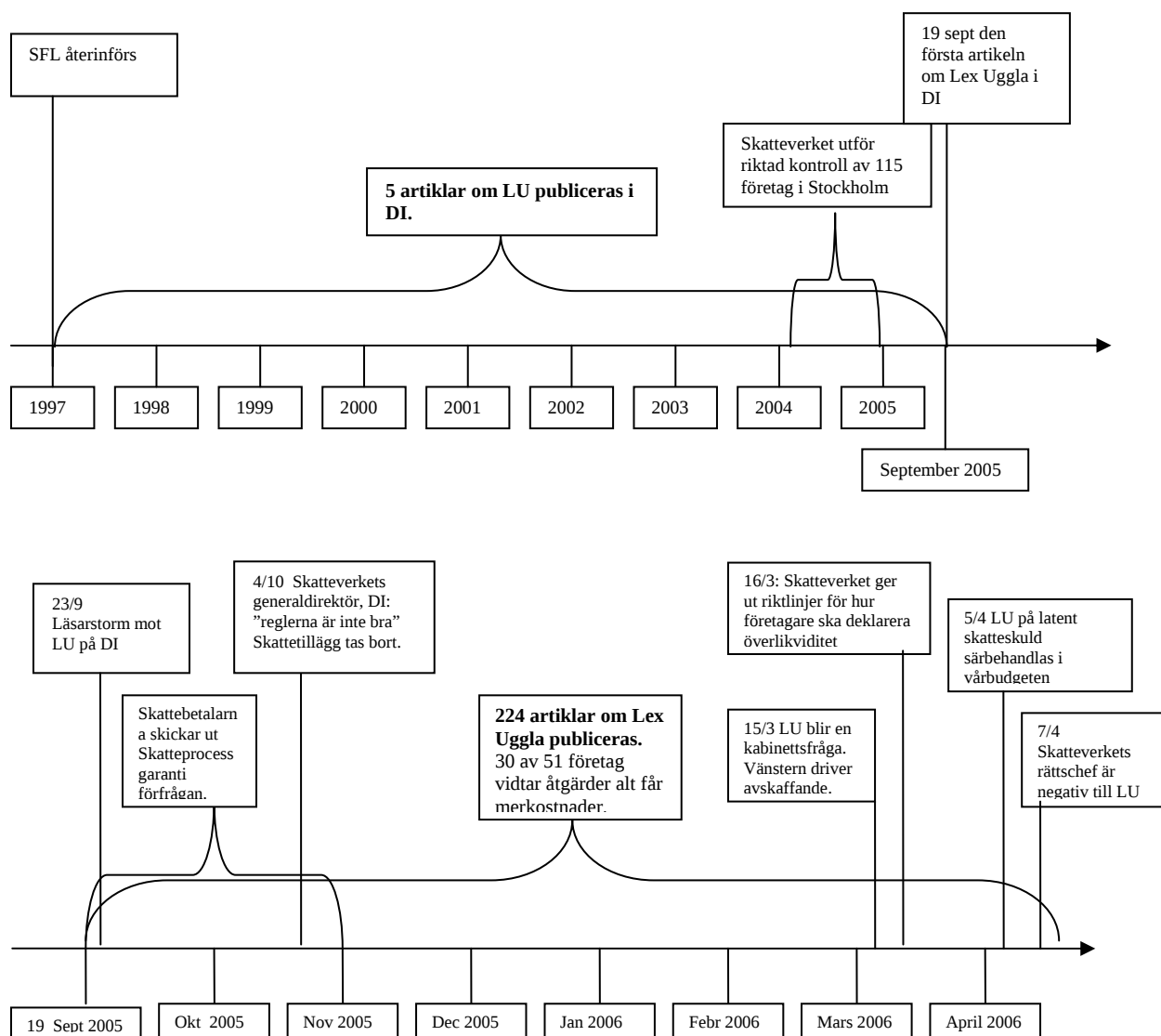
5. Resultat

Syftet med detta avsnitt är att presentera en tidslinje för händelseförloppet kring Lex Uggle samt att presentera och diskutera resultaten från enkätundersökningen.

5.1 Tidslinje

För att få en tydlig överblick av de viktigaste händelserna sedan återinförandet av lagen 1997 illustrerar *figur 1* nedan de olika parternas agerande samt mediebevakningen kring LU.

Figur 1. Händelser 1997-april 2006 gällande förmögenhetsbeskattning av tillgångar i fåmansbolag sedan SFL återinfördes.

Anm: Den riktade kontrollen utfördes under år 2004. Exakt när den började och slutade är oklart.
Källor: SFL, Dagens Industri arkiv, Affärsdata, Skattebetalarna

Figur 1 visar att sedan SFL återinfördes 1997 har synbarligen inget speciellt inträffat, förrän hösten 2004, då Skatteverket utförde en riktad kontroll av förtäckt förmögenhet hos 115 företag i Stockholm. Under perioden 1997 till september 2005 skrevs det sammanlagt fem gånger om förmögenhetsbeskattning av rörelsefrämmande tillgångar i fåmansföretag i Dagens Industri (DI)⁶. Okunskapen om LU tydliggörs av Cecilia Gunne - skattejurist, Burenstam och Partners - i ett deklaraionsreportage (Ahlqvist 2002);

”Många vet inte heller att skattereglerna ’ser igenom’ egna bolag när det gäller förmögenhetsskatt; det betyder att förmögenhet, till exempel en aktieportfölj, som inte är direkt knuten till näringen och inte heller uppfyller kraven för värdepappersrörelse, ska tas upp i den privata förmögenhetsdeklarationen.”
(Ahlqvist, E. (2002) ”Hjälp för aktieägare: DI:s deklaraions-ABC”. *Dagens Industri*, 20 mars)

Vi ställde en del frågor till Cecilia Gunne under arbetet med denna uppsats och hon uttryckte under ett samtal i mars 2006 följande ”ingen brydde sig om förmögenhetsskatt på rörelsefrämmande tillgångar förut, inte Skatteverket och följaktligen inte heller företagarna”

Allting kom att ändras den 19 september då Magnus Ugglas upptaxering, om 14,3 Mkr via bolaget Uggly Music, var ett faktum. Först i kölvattnet av Ugglas skatterevision kom artiklar som berörde Skatteverkets riktade kontroll/skatterazzia som inträffat ett helt år tidigare. Rubrikerna ”Hälften fällda i skatterazzia”, ”Politisk strid om Lex Uggle”, ”Mankell rasar mot Nuder” och ”Lex Uggle är olaglig” är bara några av de 224 artiklar om LU som publicerats i dagstidningar från 19 september till 30 April 2006⁷. Många artiklar handlade om hur företagare ska deklarerat alternativt kunna undgå skatten så mycket som möjligt. Förslag som ges av skatteexperter har varit dokumenterade investeringsplaner, placera i O-listenoterade aktier (de skattefria), starta ett separat kapitalförvaltningsbolag samt upprätta direktpensionsavtal.

Under hösten 2005 gick även skattebetalarna ut med en förfrågan till sina medlemmar där de erbjöd företagarna att teckna sig för en skatteprocessgaranti. Skatteprocessgarantin innebär bland annat att Skattebetalarna erbjuder sina medlemmar en skattejurist i en eventuell process och täcker även alla kostnader för en eventuell rättegång. Skattebetalarna berättar per telefon att utskicket givit ett mycket bra resultat från de berörda företagarna under denna period.

Andra händelser under perioden var att Skatteverkets generaldirektör Mats Sjöstrand den 4/10 2005 uttalade sig i frågan och menade att han skulle vilja se förmögenhetsskatten avskaffad och att reglerna för LU inte är bra. I samband med detta uttalande beslutade Skatteverket att avskaffa skattetillägget på upp till 40 % av skatten som betalats på överlikviditet och att de redan

⁶ Enligt sökning och analys av artiklar med orden ”Förmögenhetsskatt And fåmansbolag” och ”överlikviditet And fåmansbolag” i Affärsdata’s och DI’s arkiv.

⁷ Enligt sökning och analys av artiklar med orden ”Lex And Uggle” i Affärsdatas arkiv 2005/2006.

drabbade skulle få tillbaka pengarna enligt en av många artiklar om LU av Sjöshult (2005) i Dagens Industri.

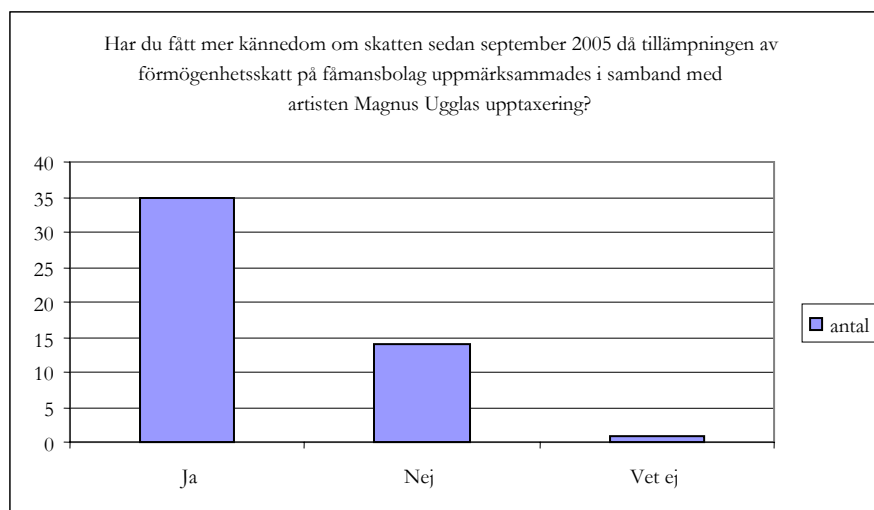
I mars 2006 blev LU en kabinetsfråga och hotade därmed att spräcka regeringssamarbetet mellan Vänsterpartiet (VP) och Socialdemokraterna eftersom VP's talesman i skattefrågor, Per Rosengren, drev frågan om att avskaffa LU. Följden blev dock att Per Rosengren avgick som talesman i samband med att hans LU-förslag blev nedröstat på en VP-kongress (Sjöshult 2006). Regeringen försökte dock blidka företagarna något genom att särbehandla LU i vårbudgeten. Det resulterade i att Skatteverket fick i uppdrag att utforma schablonregler för att dra av LU på latent skatteskuld (Hellblom 2006). Skatteverkets rättschef, Vilhelm Andersson, gör dagarna efter att Skatteverket fått i uppdrag att utforma schablonregler ett uttalande där han ställer sig kritisk till sådana schablonregler och menar att LU är godtycklig (se artikeln *Skatteverket sågar Lex Ugglas* 2006). Mot bakgrund av det ovan beskrivna händelseförloppet som redogjort för Skatteverkets och regeringens agerande återstår nu att analysera hur företagen har agerat till följd av all uppståndelse och ny information.

5.2 Företagens agerande

Hela denna sektion grundar sig på svaren från enkätundersökningen av 50 bolag. Beräkningar och summerande statistik för regressioner förklaras närmare i *Appendix 2*.

Det enklast mätbara beviset för informationens betydelse är att företagen upplever att de har fått mer information och kännedom om LU sedan Magnus Ugglas upptaxering, se *Diagram 2*. En enkel binomial analys av svaren på denna fråga, där svaret ”Ja” på frågan om företagen fått mer information sedan Magnus Ugglas upptaxering kodas med en etta och ”Nej” kodats med 0, ger ett medelvärde på 0,7 i ett 95% konfidensintervall mellan 0,57-0,83. Konfidensintervallet bekräftar att mer än hälften av företagarna med 95% sannolikhet har blivit mer informerade om LU efter Magnus Ugglas upptaxering.

Diagram 2. Förändring i kännedom om Lex Uggla före och efter september 2005.

Att fler har fått kännedom om skatten just under hösten 2005 är tydligt i *Diagram 3*. Det finns ett uppenbart samband mellan när media uppmärksammade LU och när 28 av företagen har fått kännedom om tillämpningen av förmögenhetsskatt på fåmansbolag. Fr.o.m. 1997 när lagen om förmögenhetsskatt trädde i kraft fram t.o.m. år 2004 kände hela 82 procent av de berörda bolagen inte till skatten. Denna tidsdiskrepans mellan stiftandet av lagen och tidpunkten för kännedom hos de berörda parterna visar att stora informationsasymmetrier kan förekomma under en längre tid.

Diagram 3. Tidpunkt för företagens kännedom om förmögenhetsskatt på fåmansbolag.

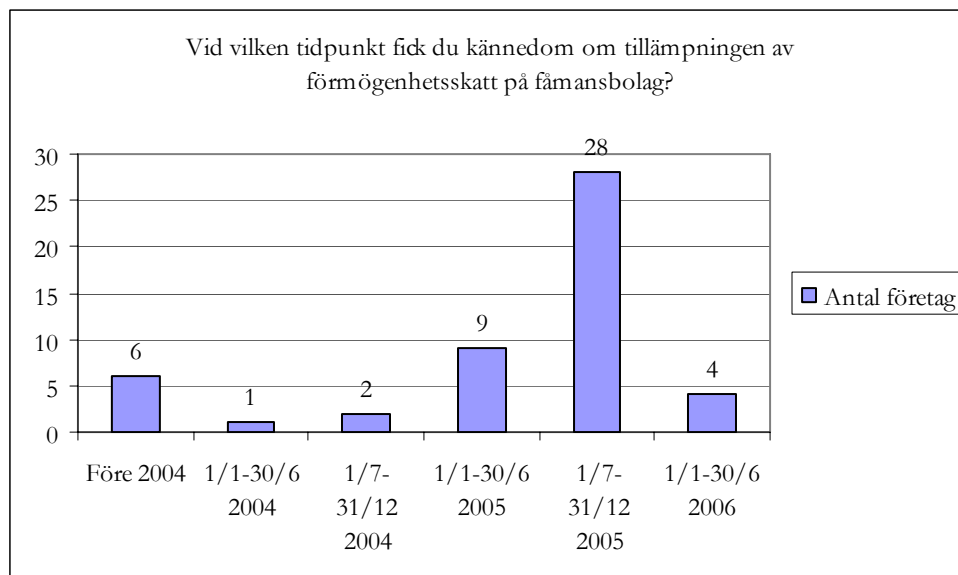

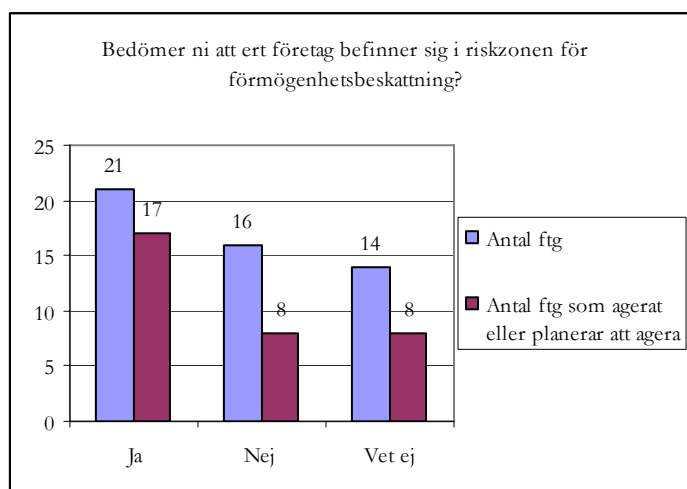
Diagram 4 och *5* visar den nödvändiga följdreaktionen när agenterna nås av den tidigare okända informationen. Den starkaste förklaringen till om företagen agerat för att undvika LU, eller planerar att agera, är huruvida de tycker sig vara i riskzonen för LU.

$$\text{Agerat / planerar}_i = \alpha + \beta_1(\text{riskzonen})_i + \varepsilon_i$$

En OLS regression gav positiv β_1 signifikant på 4,7 procents nivå, R^2 var dock liten, se

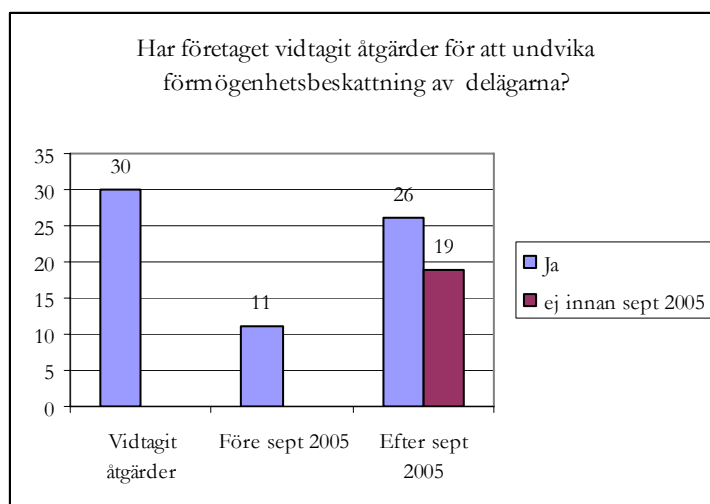
Appendix 2d.

Diagram 4. Antal företag i riskzonen för förmögenhetsbeskattning samt deras agerande.

30 av de tillfrågade företagen uppger att de har vidtagit åtgärder. Det motsvarar 60 procent av urvalet, se *Diagram 5*. Agerande beror positivt på om företaget tycker sig vara i riskzonen för LU, enligt regressionen ovan. Att 19 fler företag har agerat, en ökning med 173 procent, efter september 2005 betyder att fler upplever att de är i riskzonen efter september. Detta visar att ökad information om LU har påverkat företagens beslutsekvationer tillräckligt mycket för att många fler företag ska agera.

Diagram 5. Antal företag som vidtagit åtgärder före respektive efter september 2005.

Av de 224 artiklar som publicerats sedan september 2005 har många innehållit tips om hur företagare kan agera för att försöka undvika LU. De typiska förslagen från skattejuristerna har varit att upprätta dokumenterade investeringsplaner för överlikviditeten, placera överlikviditeten i förmögenhetsskattefria tillgångar, t.ex. O-listenoterade aktier, starta värdepappersrörelse samt upprätta direkpensionsavtal eller annan pantförskrivning. Företagens svar på frågan gällande vilka

åtgärder de vidtagit före, efter september 2005 samt planerade åtgärder i framtiden visar tydligt att de tagit till sig informationen från experterna. Ökningen av bolag som upprättat dokumenterade investeringsplaner har fördubblats, inga företag hade placerat sin överlikviditet i förmögenhetsskattefria tillgångar förrän efter september 2005. En ägare har faktiskt flyttat utomlands och hela 6 stycken uppger att de planerar att flytta utomlands vilket, givet att svaren inte är strategiska, är en högst anmärkningsvärd siffra, se *Tabell 4*.

Att företagen i sina nya åtgärder reagerat på den nya informationen de tillägnat sig är uppenbart. Nämnas bör att åtgärd 1 och 2 är de minst kostsamma av alla åtgärder och det kan således ses som rationellt att börja med att vidta dessa enkla och förhållandevis billiga åtgärder. Att flytta utomlands eller att starta värdepappersbolag är betydligt dyrare och mer komplicerat varför det framstår som rationellt att avvakta med dessa åtgärder tills osäkerheten kring LU börjar lägga sig och lagstiftaren ger tydliga besked.

Tabell 4. Typ av agerande, utfört före och efter september 2005 samt planerade åtgärder.

	<i>Före september 2005</i>	<i>Efter september 2005</i>	<i>Planerar att vidta i framtiden</i>
1. Dokumenterade investeringsplaner	5	10	8
2. Placerat överlikviditeten i:			
* Förmögenhetsskattefria tillgångar		4	5
* O-listenoterade aktier		6	5
3. Ägarna flyttat utomlands		1	6
4. Bolaget startat värdepappersrörelse i Sverige	4	4	2
5. Bolaget startat värdepappersrörelse utomlands	1		2
6. Upprättat direktpensionsavtal eller annan pantförskrivning			2
7. Avvecklat värdepappers placeringar			
8. Annan åtgärd	3	8	
<i>Totalt antal åtgärder</i>	<i>13</i>	<i>33</i>	<i>30</i>
<i>Totalt antal företag</i>	<i>11</i>	<i>26</i>	<i>17</i>

Diagram 6-9 nedan visar externa merkostnader samt intern tidsåtgång som företag uppger att de har haft till följd av LU. Genom att beräkna den genomsnittliga externa merkostnaden för varje kostnadsintervall kan en skattad totalkostnad beräknas för urvalet och populationen. Merkostnaden *innan* september 2005 för urvalet uppgår till 1,2 mkr och totalkostanden för populationen, bestående av 914 företag, skattas därmed till 21,9 mkr. Merkostnaden för urvalet *efter* september 2005 uppgår till 1,5 mkr och populationens merkostnader skattas därmed till 27,9 mkr, en ökning med 27 procent. Totalt uppgår urvalets merkostnader till 2,7 mkr till följd av Lex Uggla, och den totala merkostnaden för populationen skattas därför till 49,7 mkr. Se *Appendix 2a* för beräkningar.

Den interna tidsåtgången för VD har skjutit i höjden, efter september 2005, med betydligt fler företag som uppger att VD har lagt arbetstid på att arbeta med LU. Dessa kostnader är tydliga exempel på dödviktsförluster som uppkommit till följd av LU. Ökningar i merkostnader och tidsåtgång kompletterar resonemanget om att agerande har ändrats och ökat till följd av ökad information, följaktligen har informationen och agerandet påverkat företagens verksamhet och kostnader.

Diagram 6. Externa merkostnader innan sept 2005

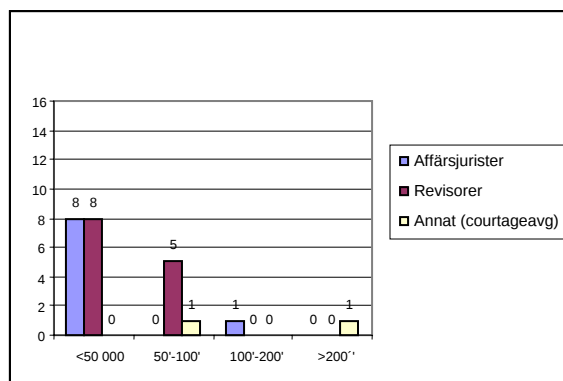

Diagram 7. Externa merkostnader efter sept 2005

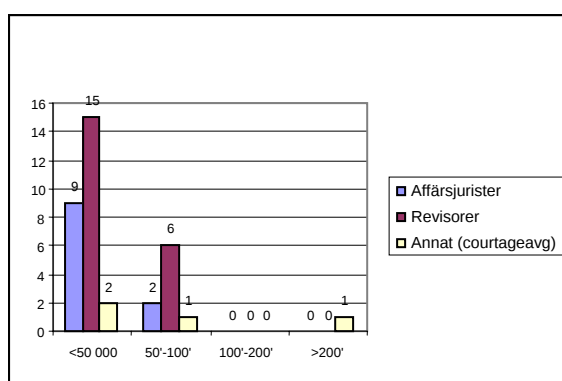

Diagram 8. Intern tidsåtgång innan sept 2005

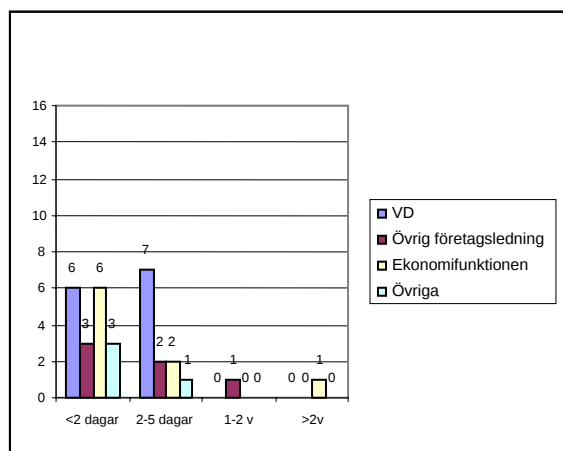
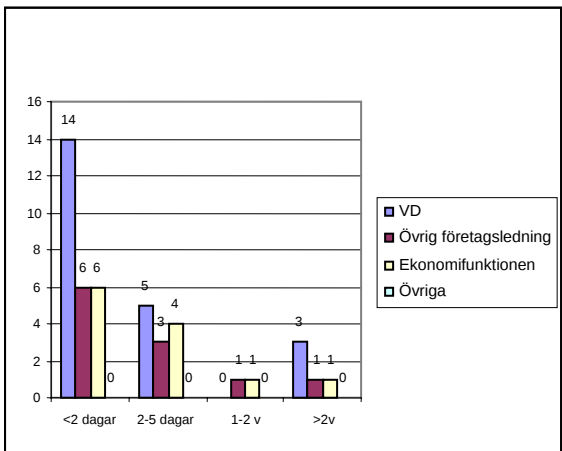

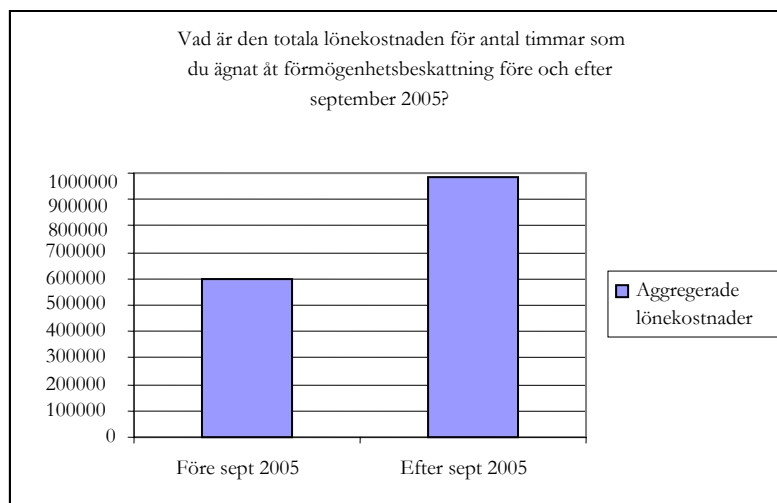
Diagram 9. Intern tidsåtgång efter sept 2005

Företagarna har uppskattat den totala lönekostnaden för intern tidsåtgång, vilken aggregerats för samtliga som vidtagit åtgärder i *Diagram 10* nedan. 16 företag uppger sig ha haft lönekostnader för timmar som de ägnat åt förmögenhetsbeskattning före september 2005 på totalt 596 928 kronor. Lönekostnaden för populationen kan därför skattas till 10,9 mkr. 25 företag uppger sig ha haft lönekostnader för timmar de ägnat åt förmögenhetsbeskattning efter september 2005 varav 14 företag av dessa har inte uppgivit sig ha några lönekostnader innan augusti 2005. Den totala lönekostnaden för urvalet uppgår till 987 500 kronor och den totala lönekostnaden för populationen skattas därför till 18,1 mkr, vilket motsvarar en ökning med 65 procent jämfört med

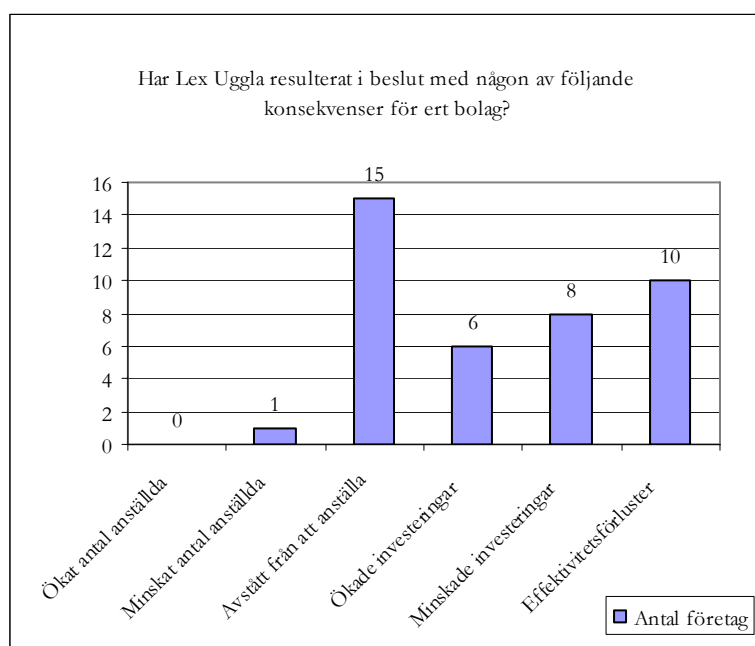
innan september 2005. Totalt för urvalet har LU resulterat i lönekostnader om 1,6 mkr och för populationen är den skattade kostnaden 28,9 mkr. Se *Appendix 2b* för beräkningar.

Diagram 10. Total intern lönekostnad för LU.

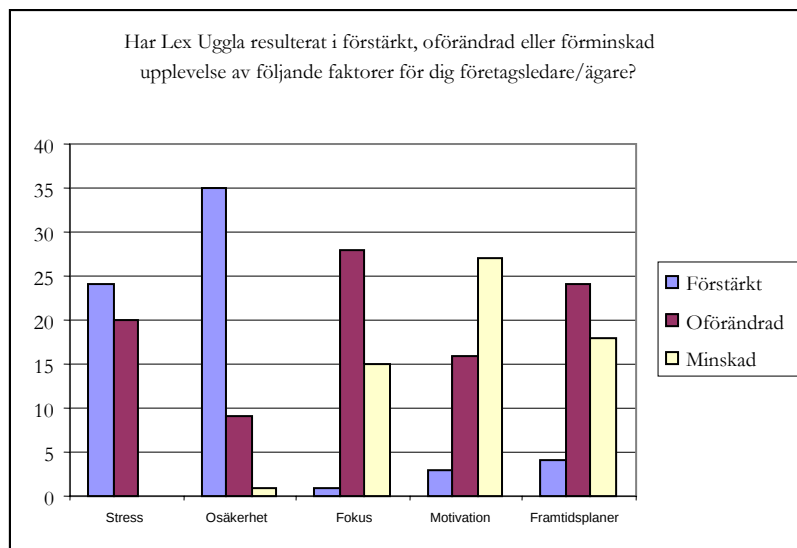
15 företag har avstått från att anställa minst en person. För populationen skulle det innebära att minst 274 färre tjänster efterfrågas av företagarna, se *Appendix 2c* för beräkningar.

Diagram 11. Övriga konsekvenser LU har fått för fåmansföretagare

Ny information och ändrat agerande från både Skatteverket och politikerna leder inte bara till konkreta förändringar i företagens ageranden, kostnader samt verksamhet utan även i ökad förvirring och stress bland företagarna, se *Diagram 12*.

Diagram 12. LU's påverkan på företagares upplevelse av stress, osäkerhet, fokus, motivation och framtidsplaner.

Att osäkerhet och stress ökar samt att motivation minskar bland Sveriges företagare till följd av LU är negativt för företagarklimatet och är i sig en typ av dödviktsförlust.

6. Analys

Uppsatsen har hitintills presenterat data, tidslinjer över händelser och mediebevakning sedan förmögenhetsskatten återinfördes 1997 samt de resultat som enkätundersökningen om LU, gav. Syftet med denna uppsats var att med stöd av teorin om rationella förväntningar exemplifiera betydelsen av information för agents ändrade beteenden, med LU. Det andra syftet var att undersöka vilka konsekvenser LU har lett till för företagare i riskzonen samt att göra en samhällsekonomisk kalkyl över de kostnader som LU lett till samt de förväntade intäkter som skatten är budgeterad att generera. I detta avsnitt analyseras våra resultat med avseende på syftena.

Några av svaren från enkäten är tydliga exempel på kostnader som uppkommit till följd av Lex Uggla. Både dokumenterade investeringsplaner och omplacering av likviditet i förmögenhetsskattefria tillgångar är endast exempel på omallokering av resurser som inte genererar något värde för vare sig företagaren eller samhället. Tid och kostnader går däremot åt till att planera vilka åtgärder som skall vidtas. Totalt uppger företagarna i urvalet att de haft merkostnader och lönekostnader som uppgår till 4,3 mkr till följd av Lex Uggla, och totalt för populationen 78,6 mkr. Förutom kostnader för företagarna om 78,6 mkr, tillkommer ej kvantifierbara förluster i form av ökad stress, ökad osäkerhet, försämrad motivation samt

effektivitetsförluster. 15 företag i urvalet har dessutom avstått från att anställa minst en person vilket skulle innebära minst 274 st färre tjänster i Stockholm än om LU inte funnits. Detta skulle leda till minskade skatteintäkter för staten om cirka 53,3 mkr⁸.

De skattade kostnaderna kan inte sägas vara rena dödviktsförluster eftersom merkostnaderna för företagen i riskzonen för LU har lett till ökade intäkter för till exempel revisionsfirmor och jurister. De totala kostnaderna om 78,6 mkr kan jämföras med Skatteverkets förväntade intäkter på ca 11,8 mkr i Stockholm⁹ vilket *ceteris paribus* skulle indikera en samhällsekonomisk nettoförlust om 66,8 mkr. (Värt att notera är att de totala kostnaderna för företagare i Stockholm överstiger Sveriges totala förväntade skatteintäkter på 40-60 mkr (Hellblom 2006))

Statens intention med förmögenhetsskatten, att ta från de rika och ge till de fattiga, är enligt vår undersökning misslyckad eftersom de varken tar från de rikaste eller ger något till de fattiga. Vår undersökning visar att det inte är vare sig de rikaste kommunerna, eller konsulterna (mest industriföretag) eller största företagarna (80 procent är mikroföretag och majoritetsägare på A-listan är undantagna) som omfattas. Undersökningen visar att skatten resulterar i samhällsekonomisk nettoförlust om ca 66,8 mkr och minskade skatteintäkter på 53,3 mkr i Stockholm, bortsett från de positiva effekter som vissa konsulter har fått. Det är således svårt att på rent budgetmässiga grunder se det positiva bidraget från Lex Uggla. Vår undersökning visar att den nya regeringens utlovade upphävning av förmögenhetsskatten i Lex Uggla fallet kommer påverka samhällsekonomin positivt (med visst undantag för revisorer och jurister).

Det andra syftet var att relatera resultaten till teorin om rationella förväntningar. I sektion 5.1 presenteras och förklaras en tidslinje för perioden från att SFL återinfördes 1997 till sista april 2006. Frågan vi ställer oss utifrån vad teorin om rationella förväntningar har lärt oss i sektion 3 är hur det kan komma sig att de stora händelserna kring SFL för rörelsefrämmande tillgångar i fåmansbolag kommer först i september 2005 d.v.s. mer än åtta år senare?

Hade vi befunnit oss i år 1996, när motionen att återinföra SFL lades fram, hade en anhängare av rationella förväntningar hävdad att antingen kommer företagarna att ändra beteenden *innan* lagen träder i kraft om de förväntar sig att motionen går igenom, eller *gradvis efter* att lagen trätt i kraft. Det blev emellertid varken *före* eller *gradvis efter* att lagen trätt i kraft, utan snarare *långt efter*. Hur kan det förklaras med rationella förväntningar?

⁸ Beräknat på medellön för män och kvinnor om 299 000 kr (från SCB, 2006), arbetsgivaravgift 32,3 % samt kommunalskatt om 32,8 %.

⁹ Beräknat på 40-60 mkr i förväntade intäkter i riket enligt Skatteverket i (Hellblom 2006). 23,5 % av Sveriges totala antal företag finns i Stockholm beräknat på statistik från SCB. Vi antar därför att 23,5 % av de förväntade intäkterna är hänförliga till Stockholm.

LU är faktiskt ett ypperligt exempel på betydelsen av den tillgängliga informationen för förändrat beteende, inom ramen för teorin om rationella förväntningar. Den förlösande händelsen i historien har inte varit lagstiftning, och inte heller en riktad skattekontroll, utan en tidningsartikel om Magnus Ugglas upptaxering. Trots att lagstiftningen har sett likadan ut de senaste åtta åren och trots att Skatteverket utförde den riktade kontrollen redan 2004 har inte företagare förväntat sig att de ska behöva skatta för sin överlikviditet. I sektion 3 klargjordes att de rationella förväntningar varje agent har, grundar sig på dennes beslutsekvationer. Ekvationerna bestäms dels utifrån förutsättningar och dels den begränsade mängden information agenten har tillägnat sig (agenten antas inte nödvändigtvis vara perfekt informerad).

År 2006 hade en anhängare av rationella förväntningar därför förklarat händelserna på följande sätt: Den riktade kontrollen var *de facto* inte allmänt känd förrän Dagens Industri valde att skriva om kontrollen i artikeln om Magnus Uggle. Ny information och till viss del nya förutsättningar har därför sedan 19/9 2005 förändrat individernas beslutsekvationer vilket har lett fram till följande ändrade beteenden hos de tre olika agenterna:

1. Antal företag som agerar för att undvika LU ökar med 173 procent.
2. Skatteverket tycker plötsligt att reglerna är godtyckliga, avskaffar straffskatt samt publicerar riktlinjer för hur överlikviditet ska deklarerars.
3. Regeringen och samarbetspartierna försöker ändra tillämpningen av LU genom att särbehandla LU i vårbudgeten samt ger Skatteverket i uppdrag att avskaffa förmögenhetsvärdering av latent skatteskuld.

Det centrala i teorin om rationella förväntningar är att utfallen av lagstiftarens reformer inte blir de avsedda på grund av att individer i samhället får ändrade beslutsekvationer och agerar framåtblickande med hjälp av tillgänglig information i samband med nya politiska beslut. Vi skulle härmed vilja understryka viktiga delar i detta resonemang genom att dels påstå att ändrade lagar och regler inte nödvändigtvis är tillräckligt för att framkalla ändrade beteenden, inte heller ändrade tillämpningar av dessa lagar och regler (t.ex. riktade skattekontroller) är tillräckligt för att framkalla nya reaktioner. Den avgörande förändringen är att agenter/individer tillägnar sig information som är tillräcklig för att beslutsekvationerna ska ändras till den grad att individerna väljer att agera på ett nytt sätt. LU händelseförloppet visar med andra ord vilken avgörande betydelse den tillgängliga informationen har för framåtblickande beteende. LU visar också på hur imperfekt informerade agenter ibland är. Inte förrän förstasidesartiklar om LU publiceras blir många företagare informerade om hur lagen egentligen ser ut (82 procent av företagen hade inte kännedom om skatten innan 19/9 2005). Vi kan därför komplettera Lucas och Sargent's resonemang med att en förändring i beteende till följd av ändrade lagar och regler kommer förr

eller senare eller t.o.m. långt senare. En sak kan lagstiftaren vara säker på och det är att en beteendeförändring kommer. Frågan är bara när informationen når agenterna. Förutom att beräkna utfallet för reformen och räkna in den väntade förändringen borde politiska beslutsfattare därmed också diskontera kostnaderna för hur lång tid det kommer att dröja innan agenterna når av informationen. I LU-fallet var det åtta år, i andra fall, såsom reformer av bidragssystem som t.ex. Henrekson, Lanto och Persson (1992) och Roine (1997) exemplifierat kan beteendeförändringar antas komma direkt i samband med att lagar träder i kraft. Henrekson, Lanto och Persson (1992) exemplifierar hur beslutsfattare systematiskt underskattade kostnadsutvecklingen i sjukförsäkringssystemet under 1980-talet genom att utgå ifrån att förändringar i regelverket inte skulle påverka individers beteende. Roine (1997) ger liknande exempel med sänkningar i delpensions ersättningsnivåer för dem som ansökt om delpension efter ett visst datum. Antalet nyttillkomna delpensionärer kulminerade innan den förestående sänkningen i ersättningsnivåerna trädde ikraft. Följden av reformerna blev således tvärtemot lagstiftarens intention att sänka kostnaderna för systemet.

Skillnaden mellan LU och dessa exempel är att LU är en komplicerad, oklar lag. Oklarheten har skapat en osäkerhet (förstärkt osäkerhet uppger 35 av 50 st) gällande vilken effekt agenterna kan förvänta sig. Bidragsförändringar är å andra sidan tydliga och enkla att förstå. Ett lägre bidrag till exempel för att vara delpensionär är enkelt att förstå och något agenterna med största sannolikhet kan förvänta sig då ett löfte från staten om utbetalningar är i princip riskfritt. Att förstå LU är betydligt svårare och att Skatteverket i sina stickprovskontroller ska granska just agentens företag har tidigare förefallit osannolikt. Den oklara gränsdragningen mellan rörelsefrämmande och arbetande tillgångar ger dessutom utrymme för företag att agera för att undvika LU.

Sannolikheten att individen påverkas av ändrade reformer påverkar utfallet av tänkta reformer. Vid högsta sannolikhet att agenten påverkas (t.ex. högre bidrag för delpensionärer) kommer nytt agerande som ett brev på posten. Vid lägre sannolikheter att agenten påverkas (t.ex. LU) är benägenheten hos agenter att ändra beteende lägre och utfallet av reformen påverkas inte i lika hög utsträckning. Lagens kompliceringsgrad, otydlighet och utrymme för subjektiva tolkningar borde ingå i förväntad tid tills beteendeförändringen kommer.

Sammanfattningsvis bevisar vår undersökning att den största betydelsen för agenter ändrade agerande inte är ändrade lagar och tillämpningar utan snarare den information agenten tillägnat sig samt sannolikheten att agenten påverkas.

7. Slutsatser

Det främsta syftet med denna uppsats var att med stöd av teorin om rationella förväntningar exemplifiera betydelsen av information för agents ändrade beteenden. Den viktigaste lärdomen från händelseförloppet i samband med Lex Uggla är att ändrade lagar och regler, eller ändrade tillämpningar av desamma, inte är tillräckligt för att beteenden hos berörda individer ska ändras. Den avgörande förändringen är att individen tillägnar sig information som är tillräcklig för att denne ska ändra sitt beteende. Det mest anmärkningsvärda i vår studie av händelseförloppet kring LU var hur pass länge berörda företagare var oinformerade (8 år) och den stora publiciteten som krävdes för att information om LU skulle nå ut (förstasidesrubriker i DI).

Vår slutsats när vi jämför Lex Uggla med andra studier av beteendeförändringar i samband med nya lagar är att längden på tidsperioden innan individer ändrar beteende beror negativt på sannolikheten att individerna påverkas av den nya reformen, och positivt på lagens kompliceringsgrad och otydlighet.

Det andra syftet var att analysera vilka konsekvenser LU har fått för företagare i riskzonen samt att göra en samhällsekonomisk kalkyl för intäkter och kostnader till följd av LU. Konsekvenserna för företagen i riskzonen har varit betydande enligt vår undersökning. 173 procent fler har valt att agera för att undvika LU efter september 2005 när fler uppger att de blivit informerade om LU.

Den totala kvantifierbara kostnaden för företagen i populationen skattas till 78,6 mkr. Dessutom har LU resulterat i ej kvantifierbara förluster i form av ökad stress, ökad osäkerhet, försämrad motivation samt effektivitetsförluster. Enligt vår undersökning resulterar LU i en årlig samhällsekonomisk nettoförlust om ca 66,8 mkr och minskade skatteintäkter på 53,3 mkr Stockholm, bortsett från de positiva effekter som vissa konsulter har fått. Det är således svårt att på rent samhällsekonomiska budgetmässiga grunder se det positiva bidraget från Lex Uggla.

Referenser

Ahlqvist, E. (2002) ”Hjälp för aktieägare: DI:s deklarations-ABC”. *Dagens Industri*, 20 mars.

Asbjörn E. (2005) Praktisk beskattningsrätt, *Lärobok i inkomst- och förmögenhetsbeskattning*

Avdragslexikon, Skatteverket om Lex Uggla (2006). Tillgänglig [online]:

<http://www.avdragslexikon.se/News.asp?intNewsID=51>

Skatteverket sågar Lex Uggla (2006). Tillgänglig [online]:

<http://di.se/Avdelningar/DI/Artikel.aspx?ArticleID=2006\04\07\183057>

Dahmström, K. Från datainsamling till rapport- att göra en statistisk undersökning

Engman, H. (2006) ”Bevisfrågor och Lex Uggla” *Skattenytt* 1-2

EU-Upplysningen, *Små och medelstora företag* (2006). Tillgänglig [online]:

http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_1744.aspx
[2006-06-26]

Hellblom, O. (2006) ”Regeringen spar på reformkrutet”. *Dagens Industri*, 6 april.

Lucas, R. E. Jr. och Sargent, T. J. ”After Keynesian Macroeconomics (1979)”, I Miller, P. J. (red.)
The Rational Expectations Revolution. Massachusetts: The MIT Press.

Miller, P. J. (red.) *The Rational Expectations Revolution*. Massachusetts: The MIT Press.

Roine, J. (1997), ”Framåtblickande beteende i välfärdsstaten”. *Ekonomisk Debatt*, vol. 25,
nr 8, 447-459.

Sjöshult, F. (2005) ”Lex Uggla hotar direktörers privata skattegömmor”. *Dagens Industri*,
19 september.

Sjöshult, F. (2005) ”Pengarna åter efter läsarstorm”. *Dagens Industri*, 4 oktober.

Sjöshult, F. (2005) ”Reglerna är inte bra”. *Dagens Industri*, 4 oktober.

Sjöshult, F. (2005) ”Vänsterpartiet till attack mot lex Uggla”. *Dagens Industri*, 29 september.

Sjöshult, F. (2006) ”Regeringen beredd att bryta v-samarbete”. *Dagens Industri*, 15 mars.

Statistiska Centralbyrån (SCB), *Inkomststatistik: Sammanräknad förvärvsinkomst* (2004). Tillgänglig [online]: http://www.scb.se/templates/tableOrChart_118428.asp [2006-06-26]

Statistiska Centralbyrån (SCB), *Inkomstfördelningsundersökningen* (2004) Tillgänglig [online]: http://www.scb.se/templates/Publikation_170466.asp

Tjernberg, M.(2006) Beskattning av fåmansföretag

The Library of economics and liberty. Rational Expectations by Thomas Sargent
<http://www.econlib.org/library/Enc/RationalExpectations.html>

8 Appendix

Appendix 1- Förmögenhetsskatt och beskattning av fåmansbolag

Till fåmansföretag räknas aktiebolag eller ekonomisk förening där fyra personer eller färre äger direkt eller genom juridisk person så många aktier eller andelar att dessa personer har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i företaget. De skattemässiga problem som kan uppkomma i företag med ett fåtal ägare är inte någon ny företeelse. Det kan finnas flera orsaker till varför ett företag väljer att behålla kapital inom bolaget. Det finns idag tre inkomstslag; tjänst, näringsverksamhet och kapital. En fysisk person kan ha inkomster av alla inkomstslagen. Inkomstslagen tjänst och näringsverksamhet, vilka omfattar arbetsinkomster, beskattas som förvärvsinkomster med kommunal inkomstskatt på cirka 32 procent och med statlig inkomstskatt på 20 eller 25 procent beroende på vilken brytpunkt man kommer upp i¹⁰. Den högsta marginalsatt en arbetsinkomst kan träffas på är alltså 57 procent. I inkomstslaget kapital som omfattar både kapitalvinster samt löpande avkastning är skattesatsen en proportionell statlig inkomst skatt på 30 procent. (Tjernberg, 2006)

Delägare i fåmansföretag som samtidigt är anställd i sitt företag har en möjlighet att själva påverka hur vinsten i företaget skall disponeras mellan att göra uttag ur bolaget i form av utdelning eller lön. I varierande grad har han också möjlighet att avstå från löneuttag och därigenom spara vinstmedel i bolaget och genom att avyttra andelarna vid senare tillfälle kan han omvandla de sparade arbetsinkomsterna till kapitalvinster. Det är naturligt att den stora skillnaden i skattebelastning mellan förvärvs inkomster och kapitalinkomster leder till strävan att försöka omvandla arbetsinkomster till kapitalinkomster om möjligheten finns. Andra förklaringar till varför man som företagare kan tänkas behålla kapital inom bolaget är att man slipper ta upp tillgångarna till förmögenhetsbeskattning om man kan bevisa att de likvida tillgångarna i bolaget är nödvändiga för rörelsen. (Tjernberg, 2006)

Den stora skillnaden i beskattning kan leda till att det enbart av skatteskäl kan vara lockande att avregistrera aktier från A-listan och istället låta omsätta dem som O-aktier. För att förhindra detta har en särskild regel införts som innebär att aktier som övergår från att varit registrerade på A-listan till att bli registrerade vid O-listan anses vid förmögenhetsbeskattning fortfarande vara registrerade som A-aktier, om avregistreringen ägt rum den 29 maj 1997 eller senare. För att inte motverka att bolag som har en mindre ägargrupp söker sig till A-listan finns en särskild undantagsregel för huvuddelägarens aktier som innebär en fortsatt skattefrihet i vissa

¹⁰ För den lägrebrytpunkten (317700 kr i taxerad inkomst för inkomståret 2006) utgår 20 procent skatt och för den övre brytpunkten (472200 kr i taxerad inkomst för inkomståret 2006) utgår 25 procent skatt.

fall för aktier som övergår till att bli inregistrerade på en börs. Med huvuddelägare avses aktieägare som, direkt eller indirekt och tillsammans med närstående har så stort värde av aktierna att de representerar 25 procent av röstvärdet. Om aktierna marknadsnoteras första gången efter utgången av 1996 förblir huvuddelägarers aktier skattefria även om de registreras på A-listan medan övriga ägares innehav blir skattepliktigt. För att huvuddelägarers skattefrihet skall gälla skall aktierna innehades vid tidpunkten för marknadsnoteringen. Skattefriheten består så länge samma aktier innehas och den gäller också aktier som erhålls efter registreringen genom fond- och nyemissioner.

Appendix 2- Företagens agerande

Appendix 2a- Företagens merkostnader

Den genomsnittliga merkostnaden för varje kostnadsintervall uppskattas till 25000, 75000, 150000 respektive 200000. Andelen företag som haft merkostnader i urvalet har beräknats och populationens andel som har haft merkostnader uppskattas vara densamma som urvalet.

Därmed kan antal företag som haft merkostnader till följd av LU i populationen skattas. I *Tabell A1* och *A2* visas hur beräkningen av merkostnaden har gjorts för urvalet samt populationen.

Tabell A1: Beräkning av merkostnader innan september 2005.

Merkostnader innan september 2005				
Genomsnittlig kostnad	25000	75000	150000	200000
Antal företag i urvalet:	16	6	1	1
Andel urval:	0,32	0,12	0,02	0,02
Antal population:	292	110	18	18
Kostnad urval:	400000	450000	150000	200000
Kostnad population:	7300000	8250000	2700000	3600000
Totala merkostnader för urvalet:				1200000
Totala merkostnader för populationen:				21850000

Tabell A2: Beräkning av merkostnader efter september 2005.

Merkostnader efter augusti 2005				
Genomsnittlig kostnad	25000	75000	150000	200000
Antal företag i urvalet:	26	9	0	1
Andel urval:	0,52	0,18	0	0,02
Antal population:	475	165	0	18
Kostnad urval:	650000	675000	0	200000
Kostnad population:	11875000	12375000	0	3600000
Totala merkostnader för urvalet:				1525000
Totala merkostnader för populationen:				27850000

Merkostnaden *innan* september 2005 för urvalet uppgår till 1 200 000 kronor och totalkostanden för populationen skattas därmed till 21 850 000 kronor. Merkostnaden för urvalet efter september 2005 uppgår till 1 525 000 kronor och populationens merkostnader skattas därmed till 27 850 000 kronor. Totalt uppger företagarna i urvalet att de haft merkostnader som uppgår till 2 725 000 konor till följd av Lex Uggla, och den totala skattade merkostnaden för populationen bestående av 914 företag skattas därför till 49 700 000 kronor.

Ökningen i merkostnader efter september 2005 beräknas genom att ta ökningen i merkostnader dividerat med merkostnaden före september 2005.

$$(1525-1200)/1200 = 27\%.$$

Appendix 2b- Lönekostnader

Nedan visas beräkning av totala lönekostnaden för antal timmar företagarna ägnat åt förmögenhetsbeskattning före och efter augusti 2005.

Av de 50 företagare som besvarat frågan har 16 företag uppgivit sig ha haft lönekostnader för timmar som de ägnat åt förmögenhetsbeskattning *före* augusti 2005 på totalt 596 928 kronor.

Medelkostnaden för dessa 16 företag är:

$$596928 \div 16 \approx 37308$$

Andelen som uppgivit sig ha merkostnader är:

$$16 \div 50 \approx 0,32$$

Populationen uppskattas ha lika stor andel av företag som uppger sig ha lönekostnader för timmar som de ägnat åt förmögenhetsbeskattning som urvalet och antal företag skattas därmed till:

$$914 * 0,32 \approx 292$$

Medelkostnaden för företagen i populationen uppskattas ha samma medelkostnad som företagen i urvalet och den totala kostnaden för populationen skattas därför till:

$$292 * 37308 = 10893936$$

25 företag har uppgivit sig ha haft lönekostnader för timmar de ägnat åt förmögenhetsbeskattning *efter* augusti 2005 på totalt 987 500 kronor.

Medelkostnaden för dessa 25 företag är:

$$987500 \div 25 = 39500$$

Andelen som uppgivit sig ha merkostnader är:

$$25 \div 50 \approx 0,5$$

Populationen uppskattas ha lika stor andel av företag som uppger sig ha lönekostnader för timmar som de ägnat åt förmögenhetsbeskattning som urvalet och antal företag skattas därmed till:

$$0,5 * 914 \approx 457$$

Medelkostnaden för företagen i populationen uppskattas ha samma medelkostnad som företagen i urvalet och den totala kostnaden för populationen skattas därför till:

$$457 * 39500 = 18051500$$

Ökningen i intern lönekostnad efter september 2005 beräknas genom att ta ökningen i lönekostnader dividerat med lönekostnaden före september 2005.

$$(987500 - 596928) / 596928 = 65 \%$$

Appendix 2c- Konsekvenser för anställda

15 företag har avstått från att anställa d.v.s. $15/50 = 30 \%$ av urvalet. 30% av populationen motsvarar $0,30 * 914 = 274$ företag.

Appendix 2d- Regressioner

Tabell A3. Summerande statistik för en OLS där benägenhet att tacka ja till att delta i undersökningen förutsattes bero på storleken på företagets överlikviditet.

OLS-regression	Beroende variabel	Konstant	Oberoende variabel	R	Adjusted R Square
Specification	Ja		Överlikviditet		
Koefficient		0,678	1,55E-07	0,086	-0,003
t-statistik			0,847		
signifikant			0,399		

Anm: "Ja" är en dummy som antar värdet 1 för de som svarat ja till att delta i enkätundersökningen. "Överlikviditet" är skapad utifrån redovisad överlikviditet i årsredovisning 2005/2004 (Affärsdata)

Tabell A4: Summerande statistik för en OLS där agerande eller planerat agerande antas vara beroende av huruvida företagarna tycker sig vara i riskzonen för LU.

OLS-regression	Beroende variabel	Konstant	Oberoende variabel	R	Adjusted R Square
Specification	Act/plan		I riskzonen		
Koefficient		0,474	0,158	0,28	0,059
t-statistik		4,411	2,038		
signifikant			0,047**		

Anm:** Betyder att koefficienten är signifikant på 5 % nivån. "Act/plan" är en dummy som antar värdet 1 om företaget svarat ja på antingen frågan om de agerat eller om de planerar att agera (eller båda). "I riskzonen" är en dummy som antar värdet 1 om företagaren tycker sig vara i riskzonen för LU.

Appendix 3 - Övriga enkätsvar

Övriga frågor som ställdes i enkäten men som är av mindre betydelse för syftet med denna uppsats. Föga förvånande ställde sig de flesta företagen mycket negativa till LU.

Diagram A1. Företagarnas inställning till LU

